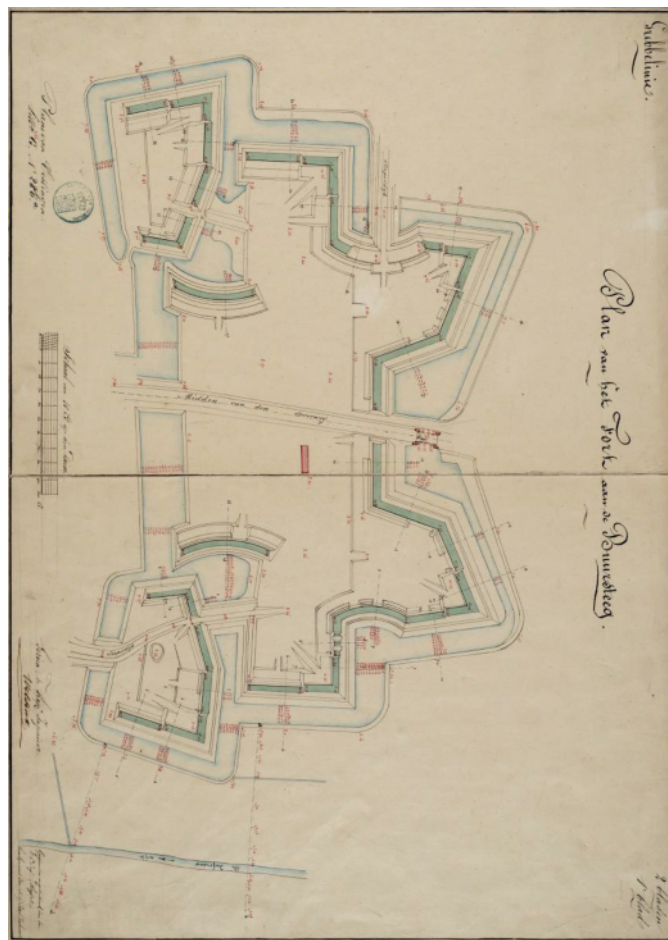

2009WMC46 BIJLAGE 1
samenvatting bidbook Fort aan de Buursteeg – deel 1 – versie 1

INLEIDING

In 2006 besloten 17 gebiedspartijen tot het programma 'de Grebbelinie Boven Water'. Dit programma beoogt herstel ontwikkeling van de Grebbelinie, zodanig dat cultuurhistorie, natuur en landschap en recreatie met elkaar worden gekoppeld. Fort aan de Buursteeg is beoogd bezoekerscentrum voor de Grebbelinie, tevens poort tot de Gelderse Vallei. De uitvoering van dit programma is door de provincie Utrecht voortvarend opgepakt, waarbij ook de gebiedspartijen intensief zijn betrokken. Voor Fort aan de Buursteeg wordt gemikt op een duurzame exploitatie, geheel of gedeeltelijk, door een marktpartij. Hiertoe is een bidbook in de maak waarin randvoorwaarden en ambities zijn vastgelegd

DE GREBBELINIE

De Grebbelinie wordt vaak en vooral geassocieerd met de Tweede Wereldoorlog. Er is toen ook daadwerkelijk gevochten en met name de Grebbeberg is daardoor bekend en berucht. De militaire begraafplaats aldaar trekt jaarlijks meer dan 50.000 bezoekers. De Grebbelinie dateert echter van veel eerder datum; de linie is in de zeventiende eeuw al ontworpen als voorlinie van de Hollandse Waterlinie en grotendeels in de achttiende eeuw gerealiseerd. Doel van de linie was om aanvallers uit oostelijke en zuidelijke richting tegen te houden en/of op te houden, om zo ook tijd te winnen om de verdediging op de Hollandse Waterlinie beter te kunnen organiseren. De Grebbelinie bestaat uit een groot aantal werken (fortificaties) en watersystemen, die met elkaar een onvervalst stukje Hollands ontwerp- en bouwkuns vormden met inundatie en forten als belangrijkste defensietechnische elementen. De geschiedenis van de Grebbelinie staat bol van verhalen en verborgen geschiedenis. Tegen de achtergrond van een groeiende interesse voor cultuurhistorie, is het zeker de moeite om dit stuk geschiedenis te behouden en de verhalen door te geven. Kort na de bevrijding van 1945 is de linie buiten gebruik gesteld en grotendeels vergeten. Net als veel andere linies is ook de Grebbelinie in de afgelopen jaren herontdekt. en is besloten om de Grebbelinie te herstellen en te ontwikkelen tot nieuw en beleefbaar 'lint door de tijd' en 'lint door het landschap'. In vergelijking met een aantal andere linies valt op dat de Grebbelinie vooral een landschappelijke identiteit heeft, mede omdat er nauwelijks bebouwing op voorkomt. Fort aan de Buursteeg is het meest beeldbepalende fort van de Grebbelinie en is mede daarom gekozen als vestigingslocatie voor het bezoekerscentrum van de Grebbelinie.

FORT AAN DE BUURSTEEG – HUIDIGE SITUATIE

Fort aan de Buursteeg is opgericht in 1786 om de doorgang naar het achterland te kunnen verdedigen. In de loop der eeuwen is het Fort regelmatig aangepast aan nieuwe inzichten. Ook zijn er een aantal gebouwen geplaatst, zoals een wachtgebouw en manschappenverblijven; deze zijn nu niet meer aanwezig. De geschiedenis van het Fort gaat op en neer tussen uit gebruik nemen en bijna feitelijk gebruik bij gevechtshandelingen.

Het fort ligt in de provincie Utrecht, deels (zuidelijk deel) in Veenendaal en deels (noordelijk deel) in Renswoude. Het terrein is ca. 13 hectare groot en wordt (sinds 1846) opgedeeld in tweeën door de spoorlijn Arnhem-Utrecht. Het zuidelijk deel is eigendom van Staatsbosbeheer en is in 1981 nog deels hersteld. Het reliëf en de waterpartijen zijn grotendeels nog herkenbaar aanwezig. en dit deel wordt gedomineerd door de hoogopgaande (deels historische) beplanting. Op het noordelijk deel bevindt zich een camping, waardoor de oorspronkelijke structuur slechts deels herkenbaar is en ook deels is aangetast. Ten zuiden en oosten is de bebouwing van Veenendaal opgerukt en ook rondom het fort zijn op een aantal plekken woningen aanwezig. De verbinding met het omringende landschap is daardoor verre van optimaal.

De sterke punten van het Fort zijn: ligging en bereikbaarheid, toeristisch recreatieve mogelijkheden, de groene kwaliteit van het zuidelijke deel

De zwakke punten van het Fort zijn: doorsnijding door spoorlijn (verbinding en geluid), ontsluitingsstructuur, camping op noordelijk deel, fietspad over het Fort (Slaperdijk), bebouwing omgeving, verbinding met routenetwerken wandelen en fietsen, onveiligheid N323 voor fietsers en wandelaars.

OPGAVEN EN UITGANGSPUNTEN

Alvorens te bepalen wat de opgave voor herstel en ontwikkeling van het Fort behelst, is de identiteit van het Fort nader bepaald. De Grebbelinie en dus ook het Fort is feitelijk een gelaagd landschap met een deels verborgen geschiedenis van enkele eeuwen en vooral ook een veelheid aan verhalen van toen en nu. De combinatie van dit gelaagde landschap en de verhalen van toen, zijn feitelijk de harde en de zachte elementen van het DNA -de erfelijke eigenschappen- van het Fort. Dit DNA bepaalt in belangrijke mate de herstel- en ontwikkelingsopgaven. Hiervoor zijn de volgende uitgangspunten geformuleerd:

- 1. Uitgangspunt voor herstel is niet teruggaan naar, maar verdergaan met**
- 2. de verandering niet aan banden leggen, maar in goede banen leiden**

Leidend hierbij is dat wordt gestreefd naar synergie door enerzijds te herstellen wat het waard is om bewaard te blijven en anderzijds ook ruimte te maken voor nieuwe functies en voorzieningen. De centrale gedachte voor nieuwe functies en voorzieningen is dat deze aansluiten bij en rekening houden met het DNA en zo bijdragen aan de nieuwe betekenissen van het Fort.

AMBITIES

Deze zijn de volgende:

- tijdelijk gebruik (2010 -2012) organiseren en indien mogelijk aanvang herstel en ontwikkeling.
- herstel van het noordelijk deel naar het tijdsbeeld van ca. 1800-1850, met daarbij ruimte voor nieuwe ontwikkelingen en functies, inclusief horeca.
- gedeeltelijk herstel van het zuidelijk deel (met name de randen) naar het tijdsbeeld van ca. 1800-1850, waarbij de groen-blauwe kwaliteiten van nu worden benut gekoesterd en in verbinding worden gebracht met de omgeving. Eventueel hier reconstructie vm. wachthuis en manschappenverblijf
- de realisatie van het bezoekerscentrum in 2012 voor de Grebbelinie en de Gelderse Vallei, met daarin informatie over de historie van de Grebbelinie en het Fort en ook informatie over de mogelijkheden nu in en om het fort.
- het realiseren van toegevoegde waarde door de realisatie van aanvullende toeristisch-recreatieve voorzieningen door een marktpartij, (eventueel meerdere marktpartijen).
- een geleidelijke groei vanuit een regionaal marktprofiel tot landelijke bekendheid, waarbij gemikt wordt op 50-60.000 bezoekers in 2017; dit om een duurzame en volwaardige exploitatie mogelijk te maken.

In algemene zin geldt dat de herstelopgaven en het bezoekerscentrum als publieke opgaven gelden en dat nieuwe functies en voorzieningen aan een marktpartij worden overgelaten. Afhankelijk van de mogelijkheden wordt gestreefd naar een kostenarme opzet voor de publieke sector, door beheer, onderhoud en exploitatie te delegeren aan de marktpartij

DOELGROEPEN

In 2007 is er voor de Grebbelinie een marketingstrategie opgesteld. Hierin is vastgesteld dat in algemene zin de belangstelling voor cultuurhistorie (lint door de tijd) en natuur en landschap (lint door het landschap) groeit. Dit geldt voor de regionale bevolking, actieve senioren en ook bij wat hoger opgeleiden. Deze doelgroep kenmerkt zich door een zekere terughoudendheid, zowel in het gedrag als in de bestedingen, en veroorzaakt vrijwel nooit overlast. Bij deze groep is er sprake van een relatief hoog herhalingsbezoek en grote betrokkenheid. Ook voor Fort aan de Buursteeg wordt primair gemikt op deze doelgroepen en daarnaast wordt gedacht aan een educatie en excursieprogramma wat zich richt op een bredere doelgroep, o.a. regionale scholieren

RANDVOORWAARDEN

Bij het nader uitwerken van de visie en het plan voor herstel en ontwikkeling gelden de volgende randvoorwaarden.

- het tijdelijk gebruik moet passen in de huidige bestemmingsmogelijkheden, dan wel binnen vigerend evenementenbeleid
- respectvol omgaan met het DNA van het Fort en daar zoveel mogelijk op inspelen bij de conceptontwikkeling
- openbare toegankelijkheid van het fort (grotendeels) en het bezoekerscentrum
- verbinding van het noordelijk en het zuidelijke deel voor voetganger via een tunnel (eventueel een brug)
- borging en verbetering van de ruimtelijke en de landschappelijke kwaliteit van het Fort als geheel, zodanig dat ook de groen-blauwe kwaliteiten in relatie met de omgeving worden verbeterd.
- investeringen in nieuwe recreatieve voorzieningen, horeca e.d. komen voor rekening van de marktpartij.
- ruimte voor (kunst en cultuur-gerelateerde) programmering en evenementen door publieke en/of marktpartijen.
- een samenwerkingsovereenkomst van 30 jaar inzake beheer, onderhoud en exploitatie tussen eigenaar ondergrond, exploitant bezoekerscentrum en de marktpartij(en)
- een exploitant en/of beheerder die op het fort woont

NIEUWE FUNCTIES EN VOORZIENINGEN

wat eventueel wel (naast het bezoekerscentrum)

- werkgelegenheids- en/of opleidingsprojecten met name in de periode tijdelijk gebruik 2010-2012
- horeca-uitspanning met speel- en educatiemogelijkheden, bijv. een water-inundatie-speeltuinen
- theehuis en/of streekrestaurant
- minicamping voor wandelaars en fietsers (alleen tentjes !) of verscholen hotel-kamers
- groepsaccommodatie (15-25 pers.), bijv. voor training, educatie of recreatie
- evenementen die passen bij de identiteit en schaal van het Fort en de Grebbelinie, bijvoorbeeld 'een dagje soldaat' of
- (culturele) evenementen die passen binnen het Fort, bijv. , streekproducten markt, kunst en ambachtenmarkt, locatietheater, buitenvoorstellingen enz.
- exploitant-beheerder woont (en werk) op het Fort
- hedendaagse architectuur

wat niet (naast het bezoekerscentrum)

- overdekte speeltuin of dagattractie
- grootschalige 'lawaai-evenementen'.
- partycentrum voor bruiloften en partijen
- traditionele vormen van verblijfsrecreatie
- traditionele of historiserende bebouwing

ZOEKTOCHT P(ubliek) P(rievate) S(amenwerking)

Met het oog op de nieuwe functies en voorzieningen en een duurzame exploitatie wordt gezocht naar een marktpartij. Dit gebeurt in twee stappen, zodanig dat de marktpartij ook bijdraagt aan de planfase en de realisatie. In de eerste stap worden marktpartijen gevraagd om een visiedocument in te zenden, wat rekening houdt met de geformuleerde ambities en randvoorwaarden. De inzendingen worden beoordeeld aan de hand van een aantal concrete beoordelingscriteria, zoals meerwaarde voor bezoekerscentrum, aard en kwaliteit van nieuwe functies en voorzieningen, creativiteit, inspelen op DNA, investeringsmogelijkheden, visie op exploitatie, programmering, evt referenties enz.

De beste inzender (evt 2 beste inzenders) krijgen –na overleg- vervolgens de gelegenheid om een definitief plan en haalbaarheidsstudie op te stellen en worden daarbij gefaciliteerd door het programmabureau de Grebbelinie.

HOE VERDER EN BESLUITVORMING

In deze fase worden betrokken gemeenten en provincies geïnformeerd en middels een consultatieronde mede betrokken bij de planvorming en de zoektocht PPS. Door in dit stadium de randvoorwaarden en ambities met elkaar te bespreken wordt inzicht verkregen in het draagvlak voor het vervolg, dit mede met het oog op besluitvorming later dit jaar. De uitkomst van de zoektocht PPS is dan omgezet in een definitief inrichtingsplan en ook de investerings- en financieringsopgave(n) en de opzet voor beheer, onderhoud en exploitatie kunnen dan worden gepresenteerd als basis voor besluitvorming.